1938 ий
12
ЙАНВАРЬ
№ 4 (387)
Акшэ 5 ыр.

8-шэ ИЙ ЛЭКТЭШ

Чыла эл пролэтар-шамыч, ушнызал!

Рвэзэ коммунист

ВЛКСМ
Маробком
дэн
Горком
орган

СССР Вэрховный Совэтын пэрвой сэссийжэ

Тачэ Моско олаш мэмнан куатлэ Социалистичэский государствын Высший органжын—Вэрховный Совэтын пэрвой сэссийжэ почылтэш. Тидэ сэссий СССР-ын чыла пийалан калыклан жэ историчэский лийэш. Сталинский Конституций нэгызэш тайнэ голосованьэ дэнэ сайлымэ коммунист дэн бэспартийнэ-шамыч блокын дэпутат-шамычшэ пэрвой кана Вэрховный Совэтын пэрвой дэпутатшэ кугу Сталин дэнэ пырльа эшэ сайрак, пийалан илышым ыштымэ нэргэн государствэнэ пашам обсудитлаш тӱҥалыт.

Сэссийыштэ Вэрховный Совэт дэпутатлан сайлымэ марий калыкын эн сай эргыжэ дэн ӱдыржӧ-шамычат участвоватлаш тӱҥалыт. Нунылан шкэ избиратэльыштшамыч кугу пашам пуэнэт. Лопатинский избиратэльный округ гыч Вэрховный Совэт дэпутат, комсомолка **Толстова йолташлан** Марбумстройысо пашазэ-шамыч дэч сэссийыштэ пэрвойак калык вождь, учитэль Сталин йолташлан шокшо саламым каласаш кӱштэныт.

Прамнэк колхозын члэнжэ-шамыч (Пэктубай р-н) **Орэхов йолташлан** пийалан да зажиточно илышым пушо кугу **Сталинлан** эн шокшо саламым каласаш шӱдэныт. Тыгакак моло дэпутат-шамычланат шкэ избиратэльышт - шамыч СССР Вэрховный Совэтын пэрвой сэссийыштыжэ коммунист партийлан, тудын вождьшо Сталин йолташлан да правитэльствылан эркан да пийалан илыш пумыштлан кугу таум каласаш кӱштэныт.

Мэмнан рэспубликысэ чыла комсомол организацийлан, кажнэ комсомолэцлан СССР Вэрховный Совэтын пэрвой сэссийжэ лӱмэш коммунистичэский воспитаньэ пашам чот виййандаш кӱлэш. Колхозлаштэ, МТС-лаштэ да пӱтынь прэдприйатийлаштэ стахановский движэнийын куатлэ волнажым вийан шарыман.

Кызыт колхоз дэн МТС-ласэ комсомол организацийшамыч шошо агалан йамдылалташ активнэ полшаш улыт. Колхозлаштэ урлыкаш шурно йамдылымым, куралмэ дэн ӱдымӧ годым кучылташ машина-шамыч олмыктымашым, кычкымэ ӱзгар йамдэ улмым да тулэч молымат тэргэн налаш да практичэский полшаш „куштылго кавэлэрий" бригадым организоватлаш кӱлэш.

Тугэ гынат, районласэ комсомол организаций-шамыч нинэ кугу пашам ышташ кызытат тӱҥалын огытыл. Нуно озанлык пашам комсомолын пашажлан огыт шотло. Йужо организаций-шамыч шошо агалан йамдылалтмашын политичэский значэнийжым палат гынат, умылэнэ огыт ыштэ, кӱшычын ала могай указанийым вучэн кийат. Йошкыр-Ола райкомол сэкрэтарь Танаков йолташ ВЛКСМ Обком бӱро члэныш кандидат гынат, эшэ указанийым вуча. Тудо озанлык паша ыштымашым уто пашалан шотла. Тыгак Оршанкэ, Пэктубай, Морко райкомол - шамыч шошо агалан йамдылалтмаш пашам ыштэш тӱҥалаш вэлэ шонат.

Кажнэ комсомол организаций-шамыч производствылаштэ самырык стахановэц-шамыч кушшаш вэрч отвэтствэнэ лийын шогат. Младна самырык стахановэц-шамычын производствэнэ сэҥымаш вэрч кучэдалмаштым вуйлатыман, нуным кучэдалмашэш коммунистла воспитатлыман да куштыман... „**Комсомолын задачыжэ—самырык стахановэц-шамычлан нунын общо да тэхничэский образованьым налашышт полшыман**". (Косарэв йолташын ВЛКСМ ЦК-штэ самырык стахановэц-шамыч совэщаньэш 1938 ий 7 йанварьыштэ ойлымыжо гыч). Нинэ паша дэнэ пырльак комсомолышто троцкист-ско-бухаринский сволоч да шакшэ буржуазнэ националист кашак ваштарэш, нунын пособникышт ваштарэш кучэдалмашым нымонарат луштарыман огыл.

Комсомол ончылан партий дэн правитэльствын шындымэ задачыштым сэҥымаш дэнэ шуктэн шогышаш вэрч кучэдалмаш—сэссийлан эн чаплэ пӧлэк

Сай туныктат

„Пробуждений" колхозышто (Ронго район) кугу йэн туныктымо паша сай шындымэ. Тунэмаш чылан кэчэ кодыдэ коштыт. Адак газэтым налын шогат. Культармэйэц Бэспалов заньатийым сай эртара.

Савэльйэв.

Марий АССР гыч Вэрховный Совэт дэпутат-шамыч (шола гыч пурлашкэ): А. А. Толстова, К. М. Кэльбэдина, М. С. Сэргэйэва.

ТАЧЭ—СССР Вэрховный Совэтын сэссийжэ почылтэш

Сойуз Совэт Сэссий 12 йанварьыштэ 4 час кэчывалым Крэмльэш Соуйз Совэт засэданий залэш почылтэш.

Национальность Совэт сэссий 12 йанварьыштэ 8 час кастэнэ Крэмльэш Национальность Совэт засэданий залэш почылтэш.

Марий калыкын сайлымэ дэпутатшэ-шамыч Вэрховный Совэтын пэрвой сэссийыштыжэ

Марий калыкын сайлымэ СССР Вэрховный Совэтын дэпутатшэ-шамыч Вэрховный Совэт пэрвой сэссийын пашаштыжэ участвоватлаш Моско олаш кайэныт. Марий ВКП(б) Обком пэрвой сэкрэтарь пашам шуктышо—З. Я. Жаднов, Марий АССР Наркомвнутдэл—А. И. Кэрачаров, Йэлас район, „Красное Селище" колхоз прэдсэдатэль—Г. И. Игнатьйэв, Пэктубай район, Прамнэк лӱм колхоз прэдсэдатэль—В. Д. Орэхов, Йошкар-Ола район, Жуково тӱҥалтыш школышто туныктышо—К. М. Кэльбэдина, Марий коваштэ трэстын стахановэцшэ—В. Ф. Торэйэв, Марбумстройын знатнэ стахановкажэ, кӱ пудыртышо ӱдырамаш бригадын бригадиржэ—А. А. Толстова, Шэрнур район, „У кэчэ" колхоз прэдсэдатэль—А. И. Фэдоров, Кырык-Марий район, „Аврора" колхоз прэдсэдатэль—И. Н. Микэркин, Кӧжэнэр район, Кугу-Льаждӱр йал совэт прэдсэдатэльжэ—В. Н. Богданов, Морко район, „Волгэнчэ" колхозын стахановка звэноводкажэ—М. С. Сэргэйэва йолташмыт СССР Вэрховный Совэтын пэрвой сэссийын пашаштыжэ участвоватлаш тӱҥалыт.

Нöлталтшэ активностьым луштарыман огыл

(ВЛКСМ горкомын II-шо плэнумжо гыч)

10 йанварьыштэ ВЛКСМ Иошкар-Ола горкомын II-шо плэнумжо эртыш.

Плэнум ВЛКСМ ЦК IV шэ плэнумын рэшэньыжым шуктэн шогымо нэргэн ВЛКСМ горком сэкрэтарь Мэлэдин йолташын докладшым, Лэсотэхинститутысо комсомол комитэт дэн Марпромсойуз пэлэнсэ комсомол организацийын сэкрэтарьжэ-шамычын содокладыштым колышто. Доклад дэч вара выступатлышэ-шамыч горкомолын ВЛКСМ ЦК плэнумын рэшэньыжым пэш начар шуктэн шогымым да Вэрховный Совэтыш сайлымэ годым молодьожын нöлталалтшэ политичэский активностьшым, луштарымашым ончыктышт.

Политик тунэммашым пэш лушкыдын шындымэ. Рэспубликик Зэмуправлэньэ пэлэнсэ комсомол организацийыштэ улыжат кум политзаньатий вэлэ лийын, тушкыжат 50 процэнт вэлэ коштыныт. Тыштэ комсомол комитэт сэкрэтарьлан Жданов шога. Но тудо политик шотышто румбык чурийан йэӈ. Кызыт ачажым врэдитэльствэ да тушман-шамыч дэнэ кылым кучымылан банкэ паша гыч луктыныт. А Жданов ты шотышто принципиальнэ позицийыш шогалын огыл. Ачажын тушман пашажым лэвэдаш гына толаша. Тидэ сомнитэльнэ йэӈым сайын тэргэн налаш кӳлэш.

Политикэ воспитатэльнэ пашам начар ыштымыланак 6-шо номыран кыдалаш школышто тунэмшэ дэн туныктышо-шамыч коклаштэ политик да йӳла шотышто разложитлалтмаш кайа. Комсомолэц-шамыч коклаштэ йӳмаш шарлэн. Чыла тидэ пашам ВЛКСМ горком плэнум члэн Срэдин вуйлатэн шогэн. Комсомол организацийын сокырлыкшылан кöра тидэ школышто тотшто дирэктор Иванов кужу жап врэдитлэн кийэн. А тудын калык тушманын пособникшэ комсомолка Головича аралэн шогэн. Тэвэ нинэ шакшэ тушман кашакым разоблачитлаш комсомол организаций пэш вараш кодын пижын.

Политик тунэммашым ВЛКСМ горком пэш начарын вуйлатэн шогэн. Политучобо отдэл вуйлатышэ Ларионов йолташ конкрэтнэ ок вуйлатэ, тудо пэл жапшым болтатлэнак эртара.

Каласаш кӳлэш, выступатлышэ шамыч, тыгак докладчик Мэлэдинат шкэ выступлэньыштышт критикым лушкыдын шарышт. ВЛКСМ горкомын канцэльарско-бӳрократичэский паша мэтодшым, тушман вашгарэш начар кучэдалмашыжым чот ышт критиковатлэ. Иандар йылмэ дэнэ болтатлымаш, кагазым чаманыдэ кужу рэзольуций-шамычым удырымаш ВЛКСМ горкомышто тачэ маргэнат кумдан шыгэн.

Нэсойузный молодьож коклаштэ паша йöршэш ышталтдымылан кöра комсомол радам пэш эркын кушкэш. Нылымышэ кварталыштэ улыжат комсомолыш 120 йэӈым гына пуртымо. ВЛКСМ Маробкомын II-шо плэнумжо эртымылан жап йатыр лийын гынат, горком тидэ плэнум дэч вара комсомолыш ик йэӈымат приниматлэн огыл.

Горкомол тушман ваштарэш пэш лушкыдын кучэдалэш. Тэвэ националист-шамыч дэнэ пэӈгыдын кылым кучэн илышэ, „Иамдэ лий“ рэдакцийыштэ пашам „ыштышэ“, шкэ пьйэсыжэ-шамыч дэнэ буржуазный национализмым пропагандироватлышэ Г. Йэфрэмовым (Г. Иэфруш) комсомол гыч лукмо ыльэ, но горкомын бэспэчнэ лиймыжэ дэнэ тудым уэш восстановитлэн.

Тыгак пэдинститутышто тунэмшэ Замӓтинын политик шотышто сомнитэльный улмыжо нэргэнат горкомоллан шижтарымэ, но тидэ карйэристлан тачэ мартэнат нимогай мэрым ыштымэ огыл.

ВЛКСМ горкомын плэнумыштыжо ВКП(б) горком сэкрэтарь Кньонов йолташ выступатлыш. Тудо ВЛКСМ горком плэнум члэн-шамычым эрэак бдитэльный лийаш, партийнэ организацийлан тушман-шамычым разоблачитлэн пытараш активнэ полшаш ӳжö.

Пытартышлан плэнум организационо йодышым ончыш. Плэнум ВЛКСМ горком плэнум члэн гыч калык тушман Микиным, двурушник Врублэвскийым искльучайыш. Тыгак Мамкинам, Самсоновым, врэдитэль Крыловын эргыжэ В. Крыловым да Срэдиным плэнум состав гыч лукмо.

Тунэмшэ-шамыч отдэл вуйлатышылан да сэкрэтарьын пэрвой замэститэльжылан плэнум Мэркулов йолташым пэӈгыдэмдыш.

А. Соколов.

Йошкар-Ола элэктростанцийын стахановкажэ, комсомолка А. Н Рогожникова пачэрыштыжэ политучобылан йамдылалтэш.
Фото Овэчкинын.

Танаков шошо агалан йамдылалтмашым ок аклэ

Комсомол организаций-шамыч шошо агалан йамдылалтмаштэ партий дэн правитэльствылан активнын полшышаш улыт. Тугэ гынат, ВЛКСМ Йошкар-Ола райком шошо агалан йамдылалтмаштэ кугу политик пашам ыштэн огэш шого. Ты шотышто райкомол сэкрэтарь Танаков йолташ ВЛКСМ Обком бӳрош члэнлан кандидат гынат, кӳшычын указанийым вучэн кийа.

Кызыт колхозласэ комсомол организаций-шамычын шошо агалан йамдылалташ полшэн шогымым райкомол огэш шинчэ да огэшат вуйлатэ.

Агротэхникым тунэмаш йатыр колхозлаштэ лӳмын кружок-шамычым организоватлымэ ыльэ. Кунар кружок улмым, кушто мыньар комсомолэц тунэммым райкомол йöршэш огэш палэ.

Шошо агалан йамдылалтмаш пашам аклыдымэ Танаков, кунам тидэ пашалан колхозласэ комсомол организаций активым тарватэт?

Афанасьэва.

ШОШО АГАЛАН ОГЫТ ЙАМДЫЛАЛТ

„Тӳӈалтыш“ колхозышто (Роӈго район) шошо агалан кызытат огыт йамдылалт. Ӳдаш шурным ойырымо огыл. Йал озанлык машина дэн кичкымэ ӳзгар-шамычым ачалымэ огыл. Имньэ вӳташтэ нимогай порьадкэ укэ. Имньэ-шамыч шошо агам ыштэн кэртшашлык огытыл. Тидэ ситыдымашым колхоз прэдсэдатэль Мочалов шинча гынат, нимогай мэрымат ок ыштэ, аракам гына йӳын коштэш.

Э.

Комсомол организаций-шамычын тӳӈ пашашт

Партийын вуйлатымыжэ почэш мэмнан элын йал озанлыкыштыжэ кугу сэӈымашыш шумо. Российсэ йал курым дэнэ кӳчызылык, культурдымылык, почэш кодын илэн. Кызыт тидэ ушыштат укэ. Ындэ колхозный крэстьанствын илышыжэ пэлэдын. Сталин йолташын „чыла колхозым большэвистскийым, а колхозник-шамычым зажиточныйым ышташ“ манмэ лозунгшым писын илышыш пурталтэш.

Сталинский Цэнтральный Комитэтын вуйлатымыжэ почэш ыштымэ колхозный стройын, большэвистский партийын сэӈымашышт кугу да чаплэ. Но тидэ сэӈымашэш шогалман огыл. Мэмнан эл эшэ шуко киндым налын кэртэш, колхозник-шамычын илышышт эшэ зажиточный лийын кэртэш. Колхозный стройын пэш кугу возможностьшо уло. Задачэ тыштэ: тилэ кугу возможностьым 1938 ийыштэ шушаш шошымлан сэӈымаш дэнэ илышыш пуртыман. Мэмнан эл 7-8 миллиард пуд киндым погэн налшаш Сталинский лозунгым тӳрыс шукта да шуктэн кэргшаш.

Шошо агалан йамдылалтмаш каймэ нэргэн СССР Совнарком дэн ВКП(б) ЦК-ан сообщэньыжэ шуко край, область да посна рэспубликлаштэ шошо агалан сэӈымаш дэнэ йамдылалтмаштэ чыла политичэский да озанлык значэний аклыдымашым шкэнжын пэӈгыдылыкшэ дэнэ ончыкта.

Конкрэтнэ планым намэчатлымэ, тидэ планым шуктымаш—ӳдымö кампаньым сэӈымаш дэнэ эртарымашым обэспэчитла. Тидэ план эша ик кана тӳӈ да рэшайушо йодыш-шамыч йыр кузэ массым вуйлаташ, моблизоватлаш кӳлмö примэрым ончыкта. Сообщэньэ чыла комсомол организаций-шамыч ончылан пэш кугу задачэ-шамычым шында. Комсомол организаций-шамыч СССР Совнарком дэн ВКП(б) ЦК-ан дирэктивыштым шукташ партийнэ организаций-шамычлан полшаш обӓзан улыт.

Тугэ гынат, пытартыш жапыштэ колхозысо шуко комсомол организаций-шамыч озанлык паша дэч шкэныштым кораӈдэн улыт.

Тыштэ, очыни, комсомолыш шӳшкылтшö тушман-шамычын комсомол озанлык паша дэнэ заниматлыман огыл, манмэ врэдный „тэории“ шкэ рольжым модэш. Тидэ шӳйщö, тушман „тэорийлан“ кызытак мучашым ыштыман. Комсомол организаций-шамычлан колхозный молодьожым вуйлатымашкэ шогалаш кӳлэш. Нунын обӓзанностьышт кӳкшö шурно лэктыш вэрч кучэдалмаштэ партий дэн правитэльствын дирэктивыштым шукташлан молодьожын организаторжо лийаш. Тидын дэнэ кызыт кажнэ комсомольский руководитэльын политичэский активностьшо, тудын массым чумырэн, шкэ почэшыжэ наӈгайэн моштымыжо тэргалтэш.

Ончыл-шамычын чаплэ опытыштым шарэн шогаш, тудым колхозник шамыч массын достойаньыжым ышташ колхозласэ комсомол организаций-шамычын пэрвостэпэннэ обӓзанностьышт. Колхозлаштэ социалистичэский сорэвнованьым организоватлымаштэ, стахановский движэнийым шарымаштэ комсомолэц-шамыч шуко ыштэн кэртыт ыльэ. Тугэ гынат, улшо данный почэш, ростовский, краснодарский, сталинградский обком-шамычат тидын дэнэ кугэшнэн огыт кэрт.

Кызыт комсомоллан посна вэрым „куштылго кавалэрий“ группо-шамычлан ойырыман. СССР Совнарком дэн ВКП(б) ЦК „трактор-шамыч ачалымаш качэствым да ӳдымашлан урлыкаш пырчым йамдылымашым кэчэ йэда пэӈгыдын контролироватлымым“ установитлаш трэбытлат. 5 гыч 16 йанварь мартэн чыла колхозлаштат оптымо урлыкашын качэствыжым пэш сайын тэргымашым эртарыман. „Куштылго кавалэрист-шамычын“ писэ шинчашт кызыт ик минутланат ынжэ нэрэ, рэмонтын качэствыжым да урлыкашын качэствыжым тэргымашым организоватлымаштэ комсомолэц-шамыч, мучашыш шумэш партийлан прэданнэ улшо самырык колхозник да колхозница, бригадир, МТС да совхозласэ спэциалист-шамыч лийышт манын ышташ кӳлэш.

Тачэ публиковатлымэ сообщэньэ колхозласэ комсомол организаций-шамычлан вэлэ касатла манын шоныман йоӈлыш лийэш. Мондыман огыл, социалистичэский озанлыкыштэ олан вӳдэн каймэ рольжо тачылан вийэш кодэш.

Тракторный паркым йöрдымын рэмонтироватлымылан Сталинградский, Харьковский тракторный завод-шамычын запас ужаш-шамычыштым шкэ жапыштыжэ йамдылдымаш разве ок влийатлэ? Тугэ гынат, нинэ прэдприйатнийын комсомол

РУДАКОВ ДЭН БУШКОВ КОМСОМОЛЫШ ПУРГЫМО НЭРГЭН ЦИФРЫМ ПУЭН ОВАРТЫЛЫТ

ВЛКСМ Обкомын II-шо плэнумыштыжо ВЛКСМ Косолоп райком сэкрэтарь Рудаков йолташ комсомолыш пуртымо нэргэн шонэн лукмо цифр-шамычым чийалтэн каласкалыш. Тудо тыгэ ойлыш: IV-шэ квартылыштэ Косолоп районышто 140 рвээз, ӱдыр-шамычым комсомолыш пуртымо Колхозла пэлэн 5 у комсомол организацийым почмо,—манын пӱжалтмэшкыжэ мокланыш.

Жап шукак ок эртэ, Обкомолыш статотчотым колта. Отчотшымат бээотвэтственнэ Рудаков шойышт возэн колтэн. Садлан статотчотым провэрэитлаш тӱкныш. Районышто чылажэ 576 комсомолэц уло, а Рудаков 603 комсомолэцым ончыктэн возэн. Райкомолышто улшо личный картычкэ почэш колхозный организацийлаштэ 203 комсомолэц шотлалтэш. Рудаков гын, плэнумышто мокланымыжым шоналтат, 43 колхозный комсомолэцым тувраш гыч налын, шойышт возэн колта. 5 у организаций гыч кокытшым йомдарымэ.

Рудаковын статотчотшым провэрэтлымэ годым вэс сэрйозно ситыдымаш-шамычымат мумо. Отчотышто 221 комсомолэцмарийым ончыктымо, а чынжым гын, марий 164 йэнг вэлэ. Район кӧргыш 6 комсомолыш пурашлан-кунар кандидат улмым райкомолын ик пашайэнгжат огыт палэ. Ик кандидатлат учотный картычкым заполнятлымэ огыл улмаш. Лачак 1 йанварыштэ гына Рудаков кандидат-шамычлан заполнятлаш тӧнэн, но шуко путатлэн пытарэн. Райкомолын общо отдэл вуйлатышыжэ Галашов гын, паша олмэш дэлам вэлэ путатлэн шинчылтэш.

Параньгэ райкомолыштат тыгайак тӱс. Бушков йолташат плэнумышто шкэнжын „подвигшэ" нэргэн йара цифрым овартылэ. Бушковын статотчотшым провэрэтлымэк, йӧршын у отчотым вэаш тӱкнэн. Параньгэ райкомолын статотчотшым колшо квартал дэнэ тангастараш гын, комсомол радам куштымо олмэш 23 комсомолэц шагалмын вэлэ. 15 комсомолэцын личный картычкышт укэ.

Тидэ райкомолын архившэ чуланыштэ шала кийа. Моло комсомол дэламат общий отдэл вуйлатышэ Сэрэбрйаков М. йолташ шала кышкэн кода. Пэрвичэ организацийла гыч пурышо протоколлан нымогай дэлам ыштымэ огыл, протокол-шамыч кагаз лонгаштэ шала кийылтыт.

Тэвэ нинэ факт - шамыч Косолоп дэн Параньгэ райкомол-шамычын комсомол кушмашым, комсомол озанлыкым да статотчот пашам нымолан йӧрдымын начар ыштымыштым ончыктэ.

Нинэ райкомын бээотвэтствэннэ сэкрэтарьышт-шамыч альат ВЛКСМ ЦК IV-шэ плэнумжын рэшэньыжым кӱлэш сымын умылэн шуктэн огытыл. Нэсойузный молодьож коклаштэ политик - воспитатэльнэ пашам ыштышым олмэш, комсомол радамым шукэмдышаш вэрч большэвикла кучэдалшаш олмэш нуно тувраш гыч налын, пуэн овартымэ цифрым возэн шкэныштым тымландарат. Пуэн овартымэ цифрым пӱтынь плэнум ончылно ойлышт олмаш бэзотвэтствэннэ, болтатлышэ йэнг-шамычын вэлэ сэлэстьышт сита, а Рудаков лачак тидэ катэгорийыш пура.

Комсомол радамым обшо мут дэнэ „ура!" кычкырэн, шолак сводкым пуэн нигунамат кушташ огэш лий. Тыгэ ыштымаш калык тушман кашаклан да нунын посэбникыштлан вэлэ пайдалэ. Чыла комсомол пашайэнглан нэсойузный молодьож массэ коклаштэ эрэак лийман, нунын коклаштэ политик - воспитатэльнэ пашам вийан ыштыман. Тыгакак пашаштэ партийный критик дэн самокритикым эрэак шарэн шогаш кӱлэш.

Осипов.

Йолагай комсорг

„Чобык" колхоз пэлэнсэ комсомол организацийыштэ (У-Торйал р-н) комсорг Садовин Максим нымогай пашамат огэш ыштэ. Тудо пэш йолагай. Погынымашкэ миймаш укэ. Политзаньатийым огыт эртарэ.

Нэсойузный молодьож коклаштэ пашам огыт ыштэ. Тидэ ситыдымаш-шамычым райкомоллан кызытак тӧрлаташыжэ пижман.

Ал. Бук.

Воспитатэльный паша укэ

Азйал пэлэ кыдалаш школ пэлэнсэ пионьэр отрйад вожатый Йангэлов (Морко район) нимогай пашам огэш ыштэ. Отрйадный сбор ик канат эрталтын огыл. Йангэлов пионьэр-шамыч коклаштэ воспитатэльный пашам колтымо олмэш йӱн гына коштэш.

Сэмьонов.

КОМСОМОЛЫШ ПУРАШ ШОНЫШО-ШАМЫЧЛАН ПОЛЫШ

МОЛАН ВЛКСМ КРАСНОЙ ЗНАМЭНИ ОРДЭН ДЭНЭ ДА ТРУДОВОЙ КРАСНОЙ ЗНАМЭНИ ОРДЭН ДЭНЭ НАГРАДИТЛАЛТЫН

Лэнинский комсомол шкэнжын 19 ий сущэствоватлымэ жапыштыжэ чаплэ, гэроичэский корным эртэн. Комсомолын пэрвой сйэзд жапыштэ комсомолышто 22 тӱжэм сымырык пашаэ шотлалтын. Кызыт комсомол 4 миллион нарэ ончыл совэт рвээз дэн ӱдыр-шамычым ушэн шога. Шуко миллионан рвээз лэнинэц-шамычын армийжэ Лэнин-Сталин партий йыр пэнгыдын чумыргэн, коммунизмын торжэствожо вэрч лӱддэ кучэдалын да кучэдалэш.

Граждан сарын нэлэ ийлаштыжэ лу тӱжэм дэнэ комсомолэц-шамыч пашаэ да крэсаньык-шамыч дэнэ пырльа Йошкар Армий радамыштэ рвээз Совэт рэспублик вэрч, руш капиталист, помэщик-шамыч да нунын иностраннэ сойузникышт-шамыч ваштарэш кучэдалыныт.

Колчак, Дэникин, Йудэнич, Врангэль бэлогвардэйский кашак, нэмыч, йапон да моло интэрвэнт-шамыч ваштарэш кучэдалмаштэ с вэт молодьож лӱддымылык дэн гэроизмым ончыктэн. Контррэвольуций ваштарэш вооружонно кучэдалмаштэ бойэвой заслугылан совэт правитэльствэ дэч комсомол высшэ рэвольуционный наградым—Красной знамэни ордэным налын.

СССР калык озанлыкыштэ социалистичэский пэрэстройкым ыштышаш вэрэ, сталинский пйатилэткэ-шамычын сэнгышашышт вэрч кучэдалмаштэ комсомол тугак достойно да большэвистский партийын вэрный эргыжэ сэмын кучэдалын. Комсомол граждан сар фронглаштэ шкэнжын бойэвой сэгымашыжэ дэнэ пэнгыдэмын гын, социалистичэский строитэльствыштэ тудо эшэ утларак вийангын да пэнгыдэмын.

„Комсомолын ударник дэн ударницэ-шамычэ,—Сталин йолташ комсомоллан 15 ий тэммэ кэчын шкэнжын саламыштыжэ сэрэн,—завод, фабрик, шахт, кӱртньӧ корно, совхоз, колхоз-шамычын у строитэльствын жапыштыжэ шкэнышт чап дэнэ лэвэдыныт."[1])

Шӱдӧ тӱжэм дэнэ комсомолэц-шамыч лэнинский партийын ужмыжӧ почэш Совэт элын индустриальнэ гигант - шамычым ыштымаштэ гэройла пашам ыштэныт. Йӱдшӧ кэчыжэ йӱштӧ - шокшым чытэн Сталинский дэн Харьковский тракторный заводын корпусшым, мэгал комбинат Магнитогорск дэн Кузнэцкын домнаштым, Днэпропэтровский гидроэлэктростанцийын плотинажым, Моско митрополитэнын тоннэльжым ыштэныт Лу дэнэ кугу завод-шамычым СССР ыштэ комсомолэц-шамыч кид дэнэ ыштымэ. Мӱндыр Амур сэрыштэ, суровый тайгаштэ нигунам ужмымо кӱчык жапыштэ у Комсомольск ола шочын.

Комсомолын шолшо творчэский дэйатэльжэ дэч посна эртышэ мэмнан кумда социалистичэский родинан ик лукшат укэ. Фабрик дэн заводлаштэ, колхоз дэн совхозлаштэ, Донбассын шахталыштыжэ, Арктикын ий ӱмбалныжэ, самольот рульышто да корабльын штурбалыштыжэ, научно лабораторий дэн гэологичэский экспэдицийлаштэ—социалист строитэльствын чыла участкыштыжат комсомолэц шамыч лӱддэ кугу совэт элын вийжэ дэн пэнгыдыжэ вэрч кучэдалыт. Большэвик партий дэн совэт властьын эн нэлэ да эн сложно чыла заданьыштымат шуктэн шогат.

Партий дэн Совэт правитэльствэ лэнинский комсомолын тидэ пашажым кугун аклат. Социалист строитэльствыштэ гэройичэский участвоватлымыжлан 1931 ийыштэ ВЛКСМ-ым Трудовой Красной знамэни ордэн дэнэ наградитлымэ. Ударнэ пашалан Днэпрострой комсомол организацийым, тыгак Моско дэн Донбасс комсомолым Лэнин ордэн дэнэ наградитлымэ.

Мэмнан тӱжэм дэнэ ончыл рвээз дэн ӱдыр-шамычын ончыштым кугу наградэ—СССР ордэн - шамыч сылнэштарат. Комсомолэцльотчик - шамычым, Совэт Ушэмын гэрой - шамычын лӱмыштым чыла тӱньа шинча. Чаплэ рвээз стахановэц-ордэноносэц Дэмчэнком, Виноградовам, Кривоносым чыла Совэт Ушэм акла. Нунын дэнэ да нунын гайэ тӱжэм самырык гэрой-ордэноносэц- шамыч дэнэ лэнинский комсомол моктана.

[1]) И. Сталин, комсомол нэргэн, стр. 166 Молодая гвардия, 1935 ий.

организацийышт запас ужаш планын тэммымаштэ комсомолэц-шамычын участийышт нэргэн вопросым обсудитлаш ик канат шоналтэн огытыл.

Тидэ шотышто примэрым элын вӱдэн кайшэ заводшо шамыч—Сталин лӱм автозавод, Каганович лӱм „Шарикоподшипник" завод, Киров завод, Киров лӱм „Электросила" завод, молат ончыктышаш улыт.

Ӱдаш йамдылалтмашым пэчатьын йӧрдымын волгалтармыжэ нэргэн указаньэ пэш чын. Мутлан тыгэ газэт-шамычым „Большэвистская смена" (Ростов область) „Молодой лэнинэц" (Орджоникидзэвский край) „Молодой сталинэц" (Грузин ССР) налаш.

Нинэ газэт-шамычлан эн ончычак йал озанлык вопрос-шамыч дэнэ зэнимат лаш кӱлэш ыльэ. Но нинэ газэтын пашайэнгышт шкэ рэдакторышт вуйлатымэ дэнэ вэрласэ илышым палымэ олмэш, утларакшым кабинэтыштышт шинчылташ тунэмыныт. Ончыктымо газэт-шамычын страницыштышт шошо агалан йамдылалтмаш нэргэн матэриалым кычалаш—арам паша. Нинэ газэт-шамычын ончыклык пашашт нунын политик пӱсылыкым ончыктэн моштымышт нэргэн, нинэ рэдакций да чыла моло комсомол газэт-шамычын шошо агалан йамдылалтмаш вэрч кучэдалмашым кузэ вуйлатымышт гыч судитлаш лийэш.

Палэ, фашизмын троцкистско-бухаринский агэнтшэ шамыч колхоз стройын сэнгымашыжым кӱрлаш тӧчышт. Нуно совэт крэстьанствын большэвик партий вуйлатымэ почэш сэнгэн налмыштым шупшын налнэшт ыльэ. Тидым шуктэн кэртын огытыл. Колхозный крэстьанствэ большэвик партий, тудын Сталинский Цэнтральный Комитэтшылан мучашдымын ӱшана. Рэвольуционно кучэдалмашын кужу ийжэ мучко тудо шкэ йолташыжым да тушманжэ-шамычым палэн налын. Троцкистско бухаринский кашакын шакшэ лӱмыштым колхозный крэстьанствэ, чыла совэт калык сэмынак, йӧршэшлан каргэн. Ындэ колхозный крэстьанствэ большэвик партий йыр нигунамсэ дэчат чот чумыргэн. Тидлан ӱшанымашым шукэртэ огыл эртышэ Вэрховный Совэтыш сайлымаш ончыкта.

Ӧрман огыл, 1938 ийсэ шошо—колхоз стройын у чаплэ сэнгымашыжэ-шамычым конда. Колхозный крэстьанствэ шкэ коклажэ гыч млачдэ орган, машина-трактор станций, машина трактор мастэрской-шамычлан тӱжэм дэнэ у талантан руководитэль - шамычым выдвигатла. Нуно колхозный трудодэньым эшэ утларак тичмашэн ышташ, колхозым эшэ утларак пэнгыдэмдаш, элэн 8 миллиард пуд киндым пуаш Сталинский Цэнтральный Комитэтлан полшаш чыла вийым пуат.

(3 йанварыштэ лэкшэ „Комсомольская правдан" ончыл статьяж гыч).

ПОЛИТУЧОБЫМ ОГЫТ ЭРТАРЭ

Шэрнур. „У пасу" колхоз пэлэнсэ комсомол организацийыштэ политик тунэммаш йӧршэш огэш эртаралт. 1937 ийыштэ политучоб ик канат лийын огыл. Пропагандист Шарабуйэв шкэ пашажым ок ыштэ. Тидэ пашаштэ комсорг Окунэват ок полшо. Комсомол погынымашат пэш шуэн лийэда.

Комсомолышто шогыдымо молодьож коклаштат воспитатэльнэ паша нымонарат ок ыштылг.

Нинэ ситыдымаш-шамычым „У пасу" колхоз пэлэнсэ комсомол организацийлан кызытак пытарыман.

Сэмьонов Л. С

Калык тушман кашакын пособникыштлан совэт школышто вэр лийман огыл

Калык тушман Пэтухов Сотнур районышто йатыр жап шкэ шакшэ пашажым ыштэн илэн Шкаижэ йöршö йэнгым школлашкэ—туныктымо пашаш колтылын. Тэвэ школыш туныктышылан Пэтуховын колтымо врэдитэль кашакым—Учайэвым, Казаковам, Васьуткиным разоблачитлымэ. Тугэ гынат, альэ тушманын пособникшэ-шамычым йöршын разоблачитлэн пытарымэ огыл. Нуно шкэныштын шакшэ пашаштым ыштат да ыштат. Тэвэ Сотнур кыдалаш школ дирэктор „комсомолэц" Тормаков И. школ пашам йöршэш развалитлэн. Школыш пурэт гын, браг: окна пудыргылын, кÿвар шÿк дэнэ тэмын, тунэмшэ-шамыч хулиганитлат, йÿыт (Чистов). Пионьэр паша ок ышталт. Тунэмшэ-шамыч коклаштэ воспитательмэ пашам огыт ыштэ.

Тормаков школын оксажым кÿлэш огыллан кучылтэш, шкаланжэ присвойитла. Тудо школ окса дэнэ шкаланжэ 69 тэнгэаш портфэльым налын, а счетым канцэльарский расход манын поддэлкым ыштэн. Октябрь тылзыштэ тудым роно Йошкар-Олашкэ историй курсыш тунэмаш командироватлэн ыльэ. Тидэ тунэммэ амал дэнэ Тормаков 239 тэнгэ школ оксам шкаланжэ присвоитлэн. 10 суткалан 140 тэнгэ суточный, 50 тэнгэ квартирный, 40 тэнгэ пройэзднойлан шотлэн. Тудо жапланак эша пашадарым тÿрыс налын. Школ окса дэнак 62 тэнгэм шкаланжэ квартирный принадлэжностьлан кучылтын, 100 тэнгэлан чуланым ыштыктэн. Сэнтьабрь тылзэ гыч школлан кэросин налаш 428 тэнгэм пытарэн. Но школ эрэак тул дэч посна шогэн. Пулмо ÿмбачат школым ырыктэн огыл. Йÿштылан кöра умышлэннэ заньатий шамычым кÿрлэдэн.

Чыла тидэ врэдитэльский пашам Тормаков, Макаров да Богданов дэнэ кэлшэн ыштэныт. Нуно пырльа эрт к йÿыт.

Тыгак Корамас пэлэ кыдалаш школын дирэкторжо комсомолэц Константинов буржуазнэ националист шамыч дэнэ кылым кучэн илэн. Константинов калык тушман Чавайн дэнэ кэлшэн илышэ Алэксэйэв дэнэ пырльа йÿыныт, „туныктэныт". Константинов быт шотышто пужлышо йэнг. Тидланак тудо ватыжлан учэница С.-ым кыныктэн. Садлан учэница С. тунэмым чарнэн. Тидэ школышто кызытат буржуазнэ националист-шамычын кнагаштым аралэн кийыктат.

Чыла нинэ тушман пашам Сотнур ВЛКСМ райком да тудын сэкрэтарьжэ Алмакайэв йолташ шинчэн шогат, нимогай мэрым огыт ыштэ. Калык тушман кашакын пособникыштлан совэт школышто вэр лийман огыл. Нуным школ гыч поктэн луктaш кÿлэш.

Павлов П. П.

Пэктубай райкомол комсомолын рÿдö задачыжым ок шукто

ВЛКСМ ЦК-н IV-шэ плэнумжо, тыгак Обкомолын II-шо плэнумжо молодьожым коммунистла воспитатлымэ нэргэн пэш кугу задачым шындэныт ыльэ. Тэвэ тидэ рÿдö задачэ Пэктубай райкомолышто огэш шукталт.

Тыштэ ВЛКСМ райком сэкрэтарь Потапов дэн политучобо отдэл вуйлатышэ Зинин йолташ-шамыч нэсойузный молодьож масса дэч ойырлэн шогат. Нинэ йолташ-шамыч комсомол пашам пэш ласка шÿм дэнэ тарванылын ыштат.

Пэктубай районышто комсомолын рÿдö задачыжым—коммунистический воспитаньэ пашам начар ыштымэ дэнак комсомол радам чыташ лийдымын эркын кушкэш. 1937 ий IV-шэ кварталыштэ комсомолыш улыжат 21 йэнгым вэлэ приниматлымэ. ВЛКСМ Обкомын II-шо плэнумжо дэч варат жап йатыр эртэн. Но Пэктубай райкомол тидэ жапыштэ альэ ик йэнгымат комсомолыш приниматлэн огыл.

Политический воспитаньэ пашам, тыгак комсомол радам кушмашым нигунамат чарнылдэ вийан ыштэн шогыман. ВЛКСМ ЦК IV плэнумын рэшэньыжым да ВЛКСМ Обком плэнумын ончыктымыжым практический шуктышаш вэрч Пэктубай комсомол организацийыштэ пэнгыдэ мутым эн ондак Потапов дэн Зинин йолташ ыльэ кучат.

Пэктубай районышто калык тушман Туруйэвым да тунын кодшо вашакыштым йöршын разоблачитлэн пытараш район кöргысö уло комсомол организацийым, чыла комсомолэцым ушыман. Кажнэ комсомолэцым активнэ политический пашаш шупшын шогыман. Политический воспитаньэ пашам вийандэн, политэчэский гровэрьэнный, ончыл колхоз молодьожым комсомолыш пурташ кÿлэш.

А.

Огыт туныкто

Звэнига район, Кугу-Шигак йал совэт кöргыштö тунэмдымэ дэн шагал тунэмшэ 340 йэн шотлалтэш. Тугэ гынат, нуным туныкташ тÿналмэ огыл.

Звэнига роно дэн Кугу-Шигак йал совэт мом чат гын? М. М.

Рэспубликанский школьный, спортивнэ сорэвнованийын участницажэ-шамыч. Сÿрэтыштэ: (пурла гыч шолашкэ): Рыбакова (Оршанкэ район), Мошкина (Шэрнур район), Кузьмина (Звэнига район).

Фото Овэчкинын.

Йоча физкультур спартакиадын рэзультатшэ

ВЛКСМ Маробком дэн физкультур да спорт паша дэнэ рэспубликанский комитэтын рэшэньышт почэш 5—6 йанварьыштэ Йошкар-Олаштэ йоча рэспубликанский спартакиадэ эрталтэ.

Йэчэ да коньки дэнэ сорэвнованиймаштэ 148 ÿдыр дэн рвэзэ-шамыч участвоватлэныт.

Сорэвнованиыштэ 10 километран дистанцийым йэчэ дэнэ эн ончыч 54 мин. 46 сэк. жапыштэ Ронго командын прэдставительжэ Рябчиков йолташ толын. Тудо ончыл вэрым налын. 5 километран дистанцийыш каймаштэ пэрвой вэрым Гэрасимов (Звэнига) налын.

Коньки дэн сорэвноватлымэ годым 1000 мэтран дистанцийыштэ пэрвой вэрым Злобин В. (Йошкар-Ола) налын.

Сорэвнованийыштэ чыла шот дэнат пэрвой вэрым Йошкар Ола командэ налын. 2-шо вэрым Звэнига, 3-шо вэрым Торйал район налыныт.

СОВЭТ УШЭМЫШТЭ

Совэт калык Н. А. Нэкрасовым пагалэн шарна

Совэт калык Николай Алэксэйэвич Нэкрасовым пагалэн шарна.

Тидэ кэчын элын чыла луклажэ гыч—Казахстан столицэ дэн мÿндырыл Камчаткэ, Лэнин ола гыч да поэтын роднинажэ—Йузвин сэла гыч мэмнан элысэ чыла калыклан лийшыл да родной кугу поэт, самодэржавиэ крэпостнический строй ваштарэш шкэм чаманыдэ кучэдалшэ лÿмэш торжэствэнэ кас, литэратур концэрт, доклад да выставкэ лиймэ увэр пура.

Московский Сталин лÿмэш автомобиль заводысо 500 нарэ пашазэ, инжэнэр, тэхник-шамыч Нэкрасов лÿмэш шкэ культур дворэцэшышт лийшэ касыш погынэныт ыльэ. Тидэ касланак Лэнин лÿмэш Всэсойузный библиотэк филиал дворэцэш поэтын илышыжэ дэн творчэствыжым палдарышэ выставкым почын.

Нэкрасовын произвэдэньыжым тÿрлö профэссийда ийготан калык йöратэн лудыт. Йубилэйнэ литэратур касыштэ Лэнинградысэ шуко пашазэ-шамыч йöратымэ поэтын творчэствыжэ нэргэн доклад дэнэ выступатлат. ОГПУ лÿмэш оптико-мэханический заводысо комсомолэц Йэфим Рисин Нэкрасов произвэдэньэ матэриал дэнэ „60-шо ийлаштэ крэсаньык шамычын положэньышт" тэмэ дэнэ докладым йамдылэн. Самырык пашазэ ÿдрамаш Иванова „Нэкрасовын произвэдэньылаштыжэ ÿдрамаш образ" нэргэн докладым йамдылэн.

Пэтропавловск—на Камчаткэ кол комбинатлаштэ, школлаштэ, клуб дэн йошкар пусакалаштэ поэтын произвэдэньыжым коллэктивнэ лудмаш эртаралтэш. Йубилэй кэчэ ваштарэш калык коклаштэ Нэкрасовын произвэдэньыжлан йодыш кугэмын. Когиз магазинлаштэ тудын чыла книгажым ужалэн пытарымэ.

Шуко икшыван ÿдрамаш-шамычлан 1.109 миллион тэнгэ

Совэт Ушэмыштэ шуко тÿжэм йэш шуко икшыван улмо дэнэ государствэнэ пособийым налыт. Тыгэ ÿдрамашым да йочам ончымаш совэт государствыштэ гына лийын кэртэш.

СССР Наркомфинын данныйжэ почэш правитэльствын шуко икшыван ÿдрамаш-шамычлан полшымо да аборт ышташ чарнымэ нэргэн дэкрэтшэ лукмо (1936 ий 27 ийунь) кэчэ гыч тÿналын 1937 ий 1 дэкабрь мартэ шуко икшыван ÿдрамаш-шамычлан Совэт Ушэм мучко 1.109 миллион тэнгэ пособийым пумо.

КАПИТАЛИСТ ЭЛЛАШТЭ

Бэрлиныштэ антифашист листовко-шамыч

У ийлан Бэрлинышт (Гэрманий) элыштэ экономический йорлылыкын причинжым ончыктышо, фашист дэмагогий сарлан йамдылалтмашым разоблачитлышэ, адак фашизм диктатур ваштарэш кучэдалаш ÿжшö антифашист листовко дэн брошьур шамычым шарымэ.

Почто дэнэ калыклан лÿмын увэртарымашым колтылмо. Тушто тыгэ ойлалтэш: тидэ кэчылаштэ Бэрлинышт „фашист диктатур ваштарэш кучэдалаш чыла оппозиционный тэчэнийым ушашлан" пэрвой всэгэрманский сйэзд лийын. Сйэздыштэ, увэртарымэ почэш, Всэсточный Пруссий дэч посна элын чыла вэлжэ гычат 87 дэлэгат участвоватлэн. „Тэнийсэ си тэмэ, — увэртарымаштэ ойлалтэш, — Гэрманийыштэ кызыт обйэдиньонно противникшэ уло. Мэ фашизмым кучэдалаш ÿжна. Шушаш жапыштэ фашизмлан мэмнан дэкэ тÿкнашыжэ пэрна. Мэ Гэрманийым пожалтэна".

„Комсомольская правда" гыч.

Зам. рэдактора И. МУЗУРОВ.

Упол. Марлита А-8. Тираж 2996 экз. Йошкар-Ола, Маргосиздатын 1-шэ типогр. ВЛКСМ Маробком дэн Горком орган. Савыктышэ „М.К"